Prava stvar Koronavirus COVID - 19 Igor i Vlado Podcast Notifikacije

analitika

Politika Društvo COVID - 19 Abiznis Sport Kolaž Region / Svijet Kultura Nauka / Tehnologija Savremena karijatida Fintech Ostalo

Tema
Kategorija
25. decembar, 2021. 00:00
Datum i vrijeme objave
Komentari (12) Sačuvaj

Portal Analitika / Društvo / Tema / Golgota za pravo, čast, slobodu i nezavisnost Crne Gore

Istorija: Crnogorski vitezovi na bojištu (1919-1923)

Golgota za pravo, čast, slobodu i nezavisnost Crne Gore

Zelenašima, komitima, rodoljubima suđeno je kao "odmetnicima i hajducima", bespravnom kriminalizacijom i namještaljkom njihovih djela, a ne za političke delikte, iako je to bila stvarna motivacija optužnice i presude protivu njih

PA

Crnogorski komiti i slobodari

Mr Novak ADŽIĆ, doktorand istorijskih nauka
Autor
Portal Analitika
Izvor

Najnovije Najčitanije

Martinović: Konjević iznosi netačne...
25.12.2021. 17:00

Medojević: Ivanović, Krivokapić...
25.12.2021. 16:49

Spalili više od 30 ljudi, među njima...
25.12.2021. 16:39

Djeda mrazovi na motorima iznenadili...
25.12.2021. 16:36

PRIKAŽI SVE

Okružni sud KSHS u Kolašinu je, 11. decembra 1923. godine, presudom broj. 831, osudio crnogorske slobodare, patriote, ustanike, zelenaše i komite i to: **na smrt jednog, dok je petoricu osudio na doživotnu robiju, dvojicu na po 20 godina robije, te jednog na 10.**

Radilo je to, zavisno i podložno izvršnoj vlasti KSHS, njeno dvorsko i partijsko-ideološko "pravosuđe", a po nalogu apsolutističkog režima iste unitarno-centralističke države, pod egidom dvora **Karađorđevića**, u cilju "konačnog obračuna" sa crnogorskim suverenistima, vitezovima, državotvornim pregaocima za Crnu Goru i protivnicima velikosrpske okupacije i nasilne aneksije Crne Gore, brutalno izvršene krajem 1918. godine.

Suđeno im je - crnogorskim zelenašima, komitima, rodoljubima (što je pravni, politički i moralni paradoks i nonsens), i to s pozivom u materijalno-pravnom smislu, na tada važeći Krivični zakonik Knjaževine Crne Gore (iz 1906) za krivična djela protiv života i tijela (ubistva, razbojništva...), a u procesno-pravnom značenju, po normama crnogorskog Zakona o krivičnom sudskom postupku iz 1910. godine.

Amblem boraca za suverenu Crnu Goru

Suđeno im je kao "odmetnicima i hajducima", bespravnom kriminalizacijom i namještaljkom njihovih djela, a ne za političke delikte, iako je to bila stvarna motivacija optužnice i presude protivu njih.

Na tom montiranom, sudskom procesu osuđen na smrtnu kaznu bio je znameniti crnogorski slobodar i gerilski ratnik za ***Pravo, Čast, Slobodu i Nezavisnost Crne Gore***, **Milovan Matijev Bulatović** (smrtna kazna je potom izvršena strijeljanjem u Kolašinu). Interesantno je da je to bila, do tada, prva smrtna kazna koju je izrekao redovan sud nad jednim crnogorskim ustanikom i komitom u periodu od 1919. do 1924. godine.

Milovan Matijev Bulatović rođen je 1900. godine u Rovcima, a ubijen je u Kolašinu krajem decembra 1923. godine.

Bio je istaknuti crnogorski ustanik i komitski borac za pravo, čast, slobodu i nezavisnost Crne Gore od 1919. do 1923. godine [1]. Uhvaćen je 18. marta 1923. godine sa komitskom grupom u sukobu s potjernim odjeljenjem okupacione vlasti [2].

Načelstvo cetinjskog Okruga načelstvu čevskog sreza dostavlja izvještaj načelnika beranskog okruga od 18. marta 1923. godine, br. 1728, u kojemu se navodi da je žandarmerija ubila **Vukalicu Markovića** iz Dolca, beranskog okruga, a ranila **Milovana Bulatovića** iz Rovaca, **Miladina Meštera** iz Gornje Morače [3] i **Milutina Obradovića** [4] iz Ljubotinja Kolašinskog Okruga i uhvatila **Bogića Bulatovića** iz Rovaca.

Svi ovi crnogorski patrioti, komite, od strane vlasti bili su oglašeni i ucijenjeni kao odmetnici i hajduci. [5] Pod lažnim optužbama.

Kad su uhvaćeni u oružanoj borbi, komiti Milovan Bulatović, Bogić Bulatović, Miladin Mešter i Milutin Obradović "bačeni" su u tamnicu i podvrgnuti mučenju, isljeđenju i suđenju. Milovan Bulatović osuđen je presudom Okružnog suda u Kolašinu 11. XII 1923. godine na smrt strijeljanjem.

Kralj Nikola sa britanskim oficirom u egzilu u Francuskoj

Strijeljan je krajem iste godine, iako je bila nastupila amnestija, ali egzekutori nijesu o tome vodili računa. Pravdali su se da su za njega kasno saznali.

Milovan Bulatović je bio, kako navodi **Milovan Đilas**, osuđen na smrt, a ostali članovi njegove grupe poslati su na robiju i dobili kasnije pomilovanje.

Milovan Đilas navodi da je Milovan Bulatović od strane žandarmerije bio strijeljan u Kolašinu 1923. godine.

I za Milovana Bulatovića bilo je rečeno da je i on pomilovan, međutim, vlasti su se pravdale da je pomilovanje stiglo kad je smrtna presuda i kazna nad njim već bila izvršena.

Prilikom pogibije držao se herojski i odvažno. Posljednje riječi, pred smrt, bile su upućene Crnoj Gori od koje je htio da se oprosti. O njegovom komitovanju i pogibiji piše i Milovan Đilas navodeći između ostalog, da je Milovan Matijev Bulatović bio **„plavuškast momak, grubih crta, surov"**, te da je bio **„čovjek velike i divlje hrabrosti i izdržljivosti**".

O njegovom hvatanju, suđenju i strijeljanju, Đilas navodi:

Uhvaćen je i Milovan Bulatović. Opkoljen, on se predao, pošto mu je družina izginula... Svojim putem morali su ići do kraja, kad su taj put već izabrali-pognuti se i ne predati se. Ali, Milovan, u rukama vlasti brzo se pribrao. Nije odavao ni jatake ni ubistva. Držao se čvrsto, čak i kada je na smrt osuđen. Na izvršenje kazne-strijeljanje, u Kolašinu, slegao se grdni narod. Malo pognut i blijed, ali mirna i čvrsta koraka, Milovan je pošao vezan, između žandarma, ka raki iskopanoj na livadi ukraj grada.

***Vladala je nesnosna tišina dok je obavljeno čitanje presude, pričešćivanje i drugo-sve to predugo je trajalo. Činilo se da se Milovanu ponajviše žuri. Niko nije očekivao da će hajduk-izmučen dugim istragama, uzaludnim čekanjem pomilovanja i otezanjem tog jutra da se izvrši nad njim ono što mora biti - biti kadar išta da kaže. Ali kad se našao vezan za kolac, nad rakom, gledajući otvoreno u niz puščanih cijevi - nije dao da mu oči zavežu, on je najednom dobio volju da se oprosti od svoje zemlje. Iz punih grudi je uzviknuo: Zbogom Crna... Htio je reći: ZBOGOM CRNA GORO! Ali nije stigao da dovrši-plotun ga je na toj riječi dočekao*. (Milovan Đilas, „Besudna zemlja", Beograd, 2005. str. 184 i 199.).**

Na kolašinskom sudskom procesu presudom od 14. decembra 1923. godine na doživotnu robiju osuđeni su **Radojica Orović** [6], **Srdan Šćepanović** [7] i **Vaso Šćepanović** [8]. **Bogić Bulatović** osuđen je na 20 godina robije[9], a na 10 godina **Milutin Obradović**.

Za ostale osuđene u tom procesu nijesmo uspjeli pronaći podatke. Pretpostaviti je da je tada osuđen i komita **Miladin Mešter**.

Jedan od osuđenih na doživotnu robiju na tom procesu bio je **Radojica Orović**, koji je uhvaćen ranjen u oružanoj borbi sa žandarmima u kojoj je ubijen i komitski vođa **Todor Dulović,** u noći 14 i 15. aprila 1923. godine u selu Prisoji (andrijevački okrug) [10]. Jednu verziju pogibije Todora Dulovića, kao i ranjavanja i hvatanja Radojice Orovića objavila je i beogradska „Politika" [11].

O Todoru Duloviću i Radojici Oroviću piše i **Milovan Đilas** u knjizi „Besudna zemlja". Opisuje pogibiju Todora Dulovića, te ranjavanje i hvatanje Radojice Orovića [12].

Milovan Đilas

Đilas o tome istorijski pouzdano piše:

A idućeg proljeća, 1923, godine, nije se pojavio sa zelenom gorom. I on je poginuo. Bio je pošao u Vasojeviće, da sveti nekog svog pobratima. Zanoćio je u kući pobratimovog brata, koji ga je bio i pozvao u osvetu. Taj ga je i izdao policiji i stavio mu u piće opoj. Opojen, Todor je zaspao u sobi. Radojica Orović zaspao je u predsoblju-žandarm ga nije ni primijetio kad su zapucali na Todora.

Od prvog plotuna lampa se ugasila. Radojica je jurduo u mrak, ali su ga u hrvanju živa uhvatili. Žandarmi su ušli unutra. Izrešetan mecima, Todor je još bio živ, iako nije bio pri sebi. Počeli su da pucaju u njega i da ga bodu bajonetima. Ali on - pričali su - nije htio da umre.

Svega su ga iskasapili-nije imalo od njega što u zemlju da se baci. Radojica je kasnije osuđen na dvadeset godina robije, sva ubistva su oturena na mrtvog Todora, a on je osuđen kao-saučesnik. S Todorom Dulovićem nestalo je posljednjeg znatnijeg komite u našem kraju. (Milovan Đilas, „Besudna zemlja", izdanje „Politike", Beograd, 2005, str. 198.).

Za Radojicu Orovića, Đilas piše da je „bio sasvim drugačiji od Todora", da je „bio njegov vjerni drug", da je bio „mlađi, sav čvor", „živ, vragolast i nepostojan, pjesma o ljubavi što se u kolu poje. Na Radojici se vidi sve - i hitrina i hrabrost i lukavost" **(Milovan Đilas, c.d. str. 197).**

---

[1] Jedan je od autora i potpisnika „Zakletve 180 Rovčana", u kojoj oni prisežu „da će se boriti za pravo Crne Gore do potonjega". Komandir **Ivan Puletin Bulatović**, u izvještaju o „Ustanku bataliona Rovačkog za odbranu prava i časti Crne Gore", za period od 13. novembra 1918. do jula 1920. godine, podnijetog iz Sulmone (Italija), pored ostalog, navodi i ovo: „Pošao sam po četnim okruzima i pozvao Kom. Ibra Bulatovića, Kap. Pera Minića, oficire Jovana, Atanaska i Boža Bulatovića, pošt. Činovnika Iliju Bulatovića i Milutina P. Bulatovića, Vukosava Vlahovića, Vidaka Šćepanovića i Milovana M. Bulatovića i u saglasnosti s njima sačinio pismenu zakletvu da se borimo za pravo Crne Gore do potonjega; na zakletvu potpisano je sto osamndest (180) Rovčana uglednijeh ljudi u plemenu Bulatovića, Vlahovića i neki broj Šćepanovića, koji sa sobom sa starješinstvom na čemu drže cijelo pleme" **(Dr Šerbo Rastoder, „Skrivana strana istorije", II izdanje, Podgorica 2005, Tom IV, dok. Br.1477, str. 1943-1944).**

[2] **Milovan Matijev Bulatović** odbijao sve pozive na predaju koje su upućivali organi vlasti KSHS. Maja 1921. godine ucijenjen je i oglašen odmetnikom i hajdukom. Ucjena za njegovu glavu povećana je sa 10.000. na 20.000 dinara Rješenjem Ministra unutrašnjih djela d 3. jula 1922. godine. Označena suma od ucjene daće se onome „ko ga kao hajduka ubije, uhvati ili prokaže vlastima da se hajduk uhvati ili ubije, a isplatiće se odmah iz državne kase" (Dr Šerbo Rastoder, c.d. Tom IV, dok. Br. 1533. str. 2022. „Ucjene za odmetnike Milvana i Radoša Bulatovića, Radojicu Orovića, Mika Vlahovića, Miladina Meštera i Mihaila Milikića").

[3] Miladin Mešter iz Gornje Morače je rješenjem Ministra unutrašnjih djela KSHS, broj 13346, od 3. jula 1922. bio ucijenjen sa 5.000 dinara. Do tada je bio ucijenjen sa 1.000 dinara. Vidi o tome: Prof. dr Šerbo Rastoder, „Skrivana strana istorije...", tom IV, dok. Br. 1553. Str. 2022.

[4] Milutin Obradović (beranski okrug), crnogorski zelenaš, ustanik, patriota, komita, borac za slobodnu i nezavisnu Crnu Goru. Komitovao od 1919. do 18. III 1923. godine, kada je u borbi sa žandarmerijom uhvaćen. Milutin Obradović je potom utamničen i osuđen na 10. godina robije, koje je izdržavao, glavnim dijelom, u zatvoru u Zenici.

[5] Dr Šerbo Rastoder, „Skrivana strana istorije", Tom IV, dok. Br. 1595, str. 2084.

[6] Osuđeni, tom presudom, na doživotnu robiju bio je Radojica Ratkov Orović, (rođen 1901. godine, Štitarica). Radojica Orović bio je crnogorski rodoljub, ustanik, komita, borac za pravo, čast i slobodu Crne Gore (1919-1923). Vlasti KSHS bile su ga oglasile za odmetnika, ucijenile kao hajduka i raspisale potjernicu za njim. Okružno načelstvo KSHS iz Kolašina, svojim rješenjem, broj 1936. od 4. aprila 1920. godine, pozvalo je na predaju mnogobojne crnogorske ustanike i komite iz kolašinskog okruga, a ako to u roku od 20 dana ne učine oglasiće ih „za hajduke i poslije toga roka biće slobodno svakome ubiti ih". U tome aktu daje se personalni opis Radojice Orovića, pa se veli da je „star 19 godina, rasta malog, kose smeđe, lica okruglog, očiju graorastih, brkova nema, usta i nosa običnih". Rješenjem Ministra unutrašnjih djela KSHS od 3. jula 1922.. godine, ucjena za hvatanje ili ubistvo Radojice Orovića povećana je na 10.000 dinara. Radojica Orović je nakon ranjavanja uhapšen i zatvoren. Osuđen je kao komita crnogorski na dožitovnu robiju 14. XII 1923. godine. Kasnije mu je kazna zamijenjena na 20. godina robije. Robijao je u Zenici od 1924. do 24. maja 1934. godine, kad je pomilovan sa 45 crnogorskih ustanika koji su robijali u Zenici i drugim zatvorima.

[7] **Srdan Mijajila Šćepanović**, (rođen decembra 1884, Selišta, Rovca, Kolašin), bio je crnogorski patriota, ustanik, zelenaš, komita, borac za slobodnu i nezavisnu Crnu Goru. Jedan je ustaničkih i komitskih prvaka u moračkom i kolašinskom kraju 1919-1922. Uhvaćen je u sukobu sa srpskom potjerom 28. januara 1922. godine u Prekobrđu kod Kolašina. Bio oglašen i ucijenjen kao odmetnik i hajduk. Tada su u borbi zarobljeni i uhvaćeni: Vaso Šćepanovića i Bogić Bulatović (ubijen su tada: Stanoje Bulatović, te Jovan Bošković iz Đurđevine, sreza Moračkog i Radosav Mirković iz Lutova, srez Biočki), a ranjen je i uhvaćen Srdan Šćepanović. Sjutradan vlastima se predao i Jokan S. Bulatović, iz Rovaca, koje ga su vlasti oglasile za odmetnika i ucijenile kao hajduka. Srdan Šćepanović osuđen je prvo na doživotnu robiju, pa mu je ta kazna smanjena na 20. godina, a potom na 15. Vrijeme početka izdržavanja kazne računao mu se od marta 1923. godine, kad je pritvoren. Kaznu je izdržavao, kraćim dijelom, u kolašinskom zatvoru, a poslije izricanja presude 23. XII 1923. godine bio jedno kraće vrijeme u zatvoru „Jusovača" u Podgorici, da bi potom 1924. godine bio poslat na izdržavanje kazne u Zenici. Iz zatvora je izašao nakon pomilovanja 24. maja 1934. godine.

[8] Izrečena kazna im je Ukazom kralja Aleksandra broj 62600, od 10. VIII 1929. godine zamijenjena na 20 godina robije. Vaso Šćepanović (Rovca, Kolašin) bio je crnogorski patriota, ustanik, zelenaš, komita, borac za slobodnu i nezavisnu Crnu Goru. Uhvaćen u sukobu sa potjerom vlasti 28. januara 1922. godine. Oglašen i ucijenjen kao odmetnik i hajduk. Izrečenu kaznu dijelom je izdržavao u kolašinskom zatvoru, a poslije izricanja presude 23. XII 1923. godine bio jedno kraće vrijeme u zatvoru Jusovači, da bi potom 1924. godine bio poslat na izdržavanje kazne u Zenici. Iz zatvora je izašao nakon pomilovanja 24. maja 1934. godine.

[9] Presudu kolašinskog okružnog suda br. 831. Od 14. XII 1923. godine, kojim je Bogić Bašov Bulatović osuđen na 20 godina robije, potvrdio je Veliki sud KSHS u Podgorici od 2-VII-1924 god. Br.40-5-1924-31. Presudom Velikog suda pravosnažno je Bogić Bulatović osuđen na 20 godina robije. Kaznu je izdržavao u Zenici i pušten je na slobodu nakon ukaza o pomolivanju kralja Aleksandra Karađorđevića od 24. maja 1934. godine.

[10] Crnogorski komita Todor Dulović, kojemu su ranije organi vlasti ubili dva brata: Petra Dulovića i Mihaila Dulovića, mučili ova Vučetu Dulovića, te kojemu su zapalili kuću, zatvorili 16. godišnju sestru i u zatvoru je silovali, poginuo je u borbi, noći između 14 i 15. aprila 1923. godine u selu Prisoji (u andrijevačkom okrugu) u sukobu sa žandarmerijskom patrolom. U tom sukobu, u kojemu je ubijen crnogorski oficir Todor Dulović, ranjen i uhvaćen je njegov ortak Radojica Orović. To se konstatuje u obavijesti načelstva cetinjskog okruga načelstvu čevskog sreza br. 2523 od 16. aprila 1923. godine, koju je potpisao po naredbi načelnika cetinjskog okruga, sekretar Rad. Tomić, a u kojemu se dostavlja izvještaj načelnika andrijevačkog okruga o sukobu žandarmerije sa komitima, pogibiji Todora Dulovića i ranjavanju i hvatanju Radojice Orovića **(Vidi: Dr Šerbo Rastoder, „Skrivana strana istorije...", Tom IV, dok. br. 1600, str. 2089.).**

[11] O pogibiji kapetana crnogorske vojske Todora Dulovića, ranjavanju i hapšenju Radojice Orovića svoju verziji tog događaja daje beogradski list „Politika", broj 5880, od 14. aprila 1923. godine, str. 4 u izvještaju iz Andrijevice od 16. aprila u članku naslovljenom „Delo poručnika Šabanovića" u kojemu se kaže: „žandarmerijsko poterno odelenje načelstva sreza kraljskog u okrugu andrijevačkom, sukobilo se noćas u selu Prisoju, sa čuvenim crnogorskim zlikovcima Todorom Dulovićem i Radojicom Orovićem. Razbojnici su čim su ih napali, pobegli u jednu kuću, te se barikadirali i započeli borbu sa žandarmima. Vođa patrole, žandarmerijski potporučnik Šabanović, naredio je tada svojim žandarmima da opkole kuću, a on se sam privukao otvoru, kroz koji su zlikovci pucali i kroz njega bacio u kuću dve bombe. Bombe su međutim samo demolirale jedan dio kuće, a razbojnici koji su kao nekim čudom ostali nepovređeni, izleteli su napolje i uhvatili druge zaklone. Na to je Šabanović skupio svoje ljude i pucajući neprestano, jurišom doleteo u zaklon. Tu je u novom puškaranju Dulović poginuo, a Orović smrtno ranjen pao je živ u ruke žandarmima. Dulović je bio ucenjen sa 20. hiljada, a orović sa 10 hiljada dinara. Ministarstvo unutrašnjih dela predložiće odvažnog potporučnika Šabanovića i njegove žandarmne za odlikovanje", pristrasno i u svrhu ideološko-političke propagade pisala je „Politika".

MR NOVAK ADŽIĆ KOMITI
ZA PRAVO, ČAST I SLOBODU CRNE GORE

VIŠE NA WEBU linker

700 evra u sat vremena? Novi trik za zaradu. Dovoljno je samo...

Ovaj par zarađuje 30 hiljada! Sve pomoću ovog jednog metoda

PROČITAJ JOŠ...

Pojavili se novi snimci: Rusija gomila vojsku na granici, baza puna tenkova

Bijelo Polje: Opština pomogla porodici kojoj je izgorjela kuća

Za popis planirano 3,45 miliona eura

Komentari (12)

Želite li da podijelite Vaše mišljenje sa drugim čitaocima? Napišite komentar i započnite diskusiju.

Nadimak za neregistrovanog korisnika

Napišite Vaš komentar

1000

Pošalji komentar

Ovaj sajt je zaštićen sa reCAPTCHA anti spam mehanizmom. Primjenjuju se Google politika o privatnosti i uslovi korišćenja.

Vaš komentar se prvo šalje timu na odobrenje. Portal Analitika zadržava pravo da obriše neprimjereni dio ili cijeli komentar, bez najave i objašnjenja. Mišljenja iznijeta u komentarima ne odražavaju stavove redakcije.

Prijavi se

Još uvijek nemate nalog? Registrujte se.

analitika

Politika Društvo Abiznis Sport Kolaž Region / Svijet Kultura Fintech Nauka / Tehnologija Savremena karijatida

Adresa
19. decembra 5 81000 Podgorica
+382 67 204 700
portalanalitika@t-com.me

Analitika
Impresum
Arhiv
Kontakt
Marketing
Uslovi korišćenja
Mapa sajta
Facebook app policy

Predstavljamo
Igor i Vlado podcast
Extra TV preporuka
Savremena karijatida

© 2021. Portal Press doo. sva prava zadržana